केंद्रीय शिक्षक पात्रता (CTET) परीक्षेतील
मराठी भाषा पेपर १ व २ चा
नवीन अभ्यासक्रम आणि
पूर्वीच्या पेपर्समधील प्रश्नोत्तरांच्या (PYQ) आधारे
लेखन केलेला दर्जेदार यशोदायी संदर्भ

CTET च्या मागील
५० प्रश्नपत्रिकांतील
भाषा अध्यापनशास्त्र
७५० प्रश्न व ५२
आकलनपर उतारे
स्पष्टीकरणांसह

CTET
संपूर्ण मराठी भाषा
अध्यापनशास्त्र व आकलनपर उतारे

संदर्भाची वैशिष्ट्ये

- नवीन अभ्यासक्रमानुसार चर्चात्मक व वस्तुनिष्ठ मांडणी
- आकृत्या, तक्ते व पॉइंट्सद्वारे परीक्षाभिमुख विवेचन
- PYQ मधून सराव, अचूकता व संकल्पना स्पष्टता
- TET, TAIT, KVS व NVS शिक्षक भरतीसाठीही अत्यंत उपयुक्त

डॉ. शशिकांत अन्नदाते
MA (History, Marathi, Hindi),
MEd (1st in University),
NET, SET, PhD, DSM

स्वाती शेटे
BSc, MA, DEd, TET & CTET

K'Sagar PUBLICATIONS

Published By
Sau. Shobhadevi Kshirsagar
K'Sagar Publications
'Suvarna Shilpa', 444/1 Shaniwar Peth,
Adjacent to Rajmachikar Flour Mill,
Near Dakshinabhimukhi
Maruti Temple, Pune - 411 030.
☎ 24450125, 24455435 9823118810

Email : customer@ksagar.com
sales@ksagar.com
website : www.ksagar.com

© K'Sagar Publications, Pune : 2026
First Edition : 2026

The name K'Sagar is registered under the trade marks Act, 1999

Printed at
Shree Ganesh Enterprises
Dhayari, Pune.

Typesetting
K'Sagar Publications, Pune

Cover Design
K'Sagar Publications, Pune

Price : 450/-

Our Firms

K'Sagar's House of Books
39/1, Durga Chambers, Jogeshwari Mandir Lane,
Pune - 411002. (020) 24483166
9923906500 8087722277

K'Sagar Book Centre
Nutan Classic, 639 Narayana Peth,
Appa Balwant Chowk, Pune - 411030.
(020) 24453065 9823121395 9545567862/63

Due care has been taken to ensure that the information provided in this book is correct. However, the authors and the publishers bear no responsibility for any damage resulting from any inadvertent omission or inaccuracy in the book.

लेखक परिचय

डॉ. शशिकांत श्रीधर अन्नदाते.

महावीर महाविद्यालय, कोल्हापूर (स्वायत्त) येथे बीए, बीएड विभागात सहायक प्राध्यापक म्हणून जुलै, २०१० पासून कार्यरत.

डॉ. शशिकांत अन्नदाते यांचे शिक्षण एमए (इतिहास), एमए (मराठी) व एमए (हिंदी), एमएड, नेट-सेट (शिक्षणशास्त्र व इतिहास), पीएचडी (शिक्षणशास्त्र), डीएसएम पर्यंत पूर्ण झाले आहे.

स्वामी रामानंद तीर्थ मराठवाडा विद्यापीठ, नांदेड येथील एमएड परीक्षेत २००७ मध्ये ते विद्यापीठातून सर्वप्रथम आले आहेत.

महाविद्यालयातील इतिहास व शिक्षणशास्त्र अभ्यास मंडळाचे ते सदस्य आहेत.

महावीर स्पर्धा परीक्षा केंद्राचे ते प्रमुख आहेत. त्यांनी स्पर्धा परीक्षा केंद्राच्या माध्यमातून नेट-सेट परीक्षा, पीएचडी प्रवेश परीक्षा, शिक्षक अभियोग्यता परीक्षा आणि महिला व बालविकास अधिकारी परीक्षेच्या राज्यस्तरीय कार्यशाळांचे आयोजन करून विद्यार्थ्यांना मार्गदर्शन केले आहे.

महाराष्ट्रातील विविध विद्यापीठे व महाविद्यालयात त्यांनी नेट-सेट, पीएचडी प्रवेश परीक्षा, टीईटी इत्यादी परीक्षांबाबत मार्गदर्शन केले आहे.

त्यांनी राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय व राज्यस्तरीय परिषदा व चर्चासत्रे यांत १०० हून अधिक ठिकाणी सहभाग घेतला असून त्यांचे ५० शोधनिबंध प्रकाशित झाले आहेत.

त्यांना अध्यापनाची आवड असून त्यांचे लेखन साध्या-सोप्या भाषेत आहे. स्पर्धा परीक्षेतील विद्यार्थिप्रिय लेखक म्हणून त्यांना ओळखले जाते. त्यांनी पत्नी स्वातीसमवेत स्पर्धा परीक्षांच्या एकूण ४८ पुस्तकांचे लेखन केलेले आहे.

त्यांची संपूर्ण बालमानसशास्त्र व अध्यापनशास्त्र (अकरावी आवृत्ती), नेट-सेट पेपर पहिला (अकरावी आवृत्ती), पुस्तपालन व लेखाकर्म (सातवी आवृत्ती), केंद्रप्रमुख परीक्षा पेपर १ व २, शिक्षक अभियोग्यता परीक्षा संपूर्ण मार्गदर्शक ही पुस्तके शिक्षण क्षेत्रातील परीक्षांसाठी विद्यार्थ्यांना उपयुक्त ठरली आहेत.

के'सागरीय...

शिक्षण हक्क अधिनियम, २००९ नुसार इयत्ता पहिली ते आठवी स्तरावर अध्यापन करण्यासाठी शिक्षकांना CTET किंवा TET परीक्षा उत्तीर्ण होणे अनिवार्य असते. त्यासाठी केंद्र शासनाच्या सीबीएसई संस्थेकडून CTET परीक्षेचे आयोजन वर्षातून दोन वेळा करण्यात येते. CTET परीक्षा उत्तीर्ण विद्यार्थी संपूर्ण देशभरात शिक्षक म्हणून नोकरीसाठी पात्र होतो. महाराष्ट्र शासनानेदेखील CTET किंवा TET यांपैकी कोणतीही अर्हता चालू शकेल, असा शासन निर्णय प्रसिद्ध केला आहे. CTET परीक्षेच्या अभ्यासक्रमानुसार तयारी आणि PYQ अभ्यास व सरावातून ही परीक्षा उत्तीर्ण करणे सोपे आहे.

डॉ. शशिकांत अन्नदाते कोल्हापुरातील महावीर महाविद्यालयातील सहयोगी प्राध्यापक व शिक्षण क्षेत्रातील विद्यार्थिप्रिय संदर्भ ग्रंथांचे लेखक. स्वाती शेटे या CTET व TET परीक्षा उत्तीर्ण व अनेक स्पर्धा परीक्षा ग्रंथांच्या लेखिका. त्यांच्या वर्षभराच्या अथक् परिश्रमातून CTET मराठी भाषा १ व २ च्या नवीन अभ्यासक्रमानुसार 'CTET संपूर्ण मराठी भाषा अध्यापनशास्त्र व आकलनपर उतारे' हा संदर्भग्रंथ साकारला आहे. या पुस्तकात अभ्यासक्रमातील सर्व मुद्द्यांचे परीक्षाभिमुख विवेचन आकृत्या, तक्ते व पॉइंट्सद्वारे करण्यात आले आहे. महत्त्वाचे म्हणजे या पुस्तकात CTET मराठी भाषा १ व २ चे मागील ५० प्रश्नपत्रिकांतील प्रश्न (PYQ) भाषा अध्यापनशास्त्र ७५० प्रश्न व ५२ आकलनपर उतारे यांवरील प्रश्न व त्यांचे स्पष्टीकरणदेखील करण्यात आल्याने विद्यार्थ्यांना सदरचा संदर्भ CTET मराठी भाषेबरोबरच हिंदी व इंग्रजी भाषा विषयाच्या तयारीसाठीदेखील अत्यंत उपयुक्त ठरणार आहे.

प्रस्तुतच्या संदर्भ ग्रंथाचे लेखन करण्यासाठी श्री. आचार्यरत्न देशभूषण शिक्षण प्रसारक मंडळाचे चेअरमन व कोल्हापुरातील नामवंत ज्येष्ठ विधिज्ञ मा. ॲड. के. ए. कापसे साहेब, संस्थेचे व्हाइस चेअरमन व शिवाजी विद्यापीठाचे सिनेट सदस्य मा. ॲड. अभिजित कापसे साहेब, संस्थेचे सचिव मा. मोहन गरगटे साहेब, संस्थेचे खजिनदार मा. गुणवंत रोटे साहेब यांनी ग्रंथ लेखनासाठी नेहमीच आशीर्वाद, मार्गदर्शन व प्रोत्साहन दिले, त्याबद्दल डॉ. अन्नदाते यांनी त्यांचे सदैव ऋणी असल्याचे नमूद केले आहे. महावीर महाविद्यालयाचे आदरणीय प्राचार्य डॉ. अद्वैत जोशी, समन्वयक डॉ. महादेव शिंदे, शिक्षणशास्त्र विभागप्रमुख डॉ. श्रद्धा पाटील यांच्या मार्गदर्शनाबद्दल लेखकांनी त्यांचे आभार व्यक्त केले आहेत.

सदरच्या संदर्भग्रंथ लेखन कार्यासाठी विद्यार्थिप्रिय लेखक व संपादक मा. के'सागर (मा. व्ही. एस. क्षीरसागर) यांच्या मार्गदर्शनात प्रकाशन कार्यालयातील अर्चना पडवळ मॅडम, वैशाली मॅडम, अश्विनी मॅडम, भारती मॅडम व प्रूफरीडर तेजस्विनी मॅडम, सीमा मॅडम, राहुल सर यांनी भरपूर कष्ट घेतले त्याबद्दल लेखक यांनी त्यांच्याप्रति ऋण व्यक्त केले आहेत. सदरच्या संदर्भ ग्रंथ लेखनासाठी वेळोवेळी आवश्यक ती सर्व मदत डॉ. अनिरुद्ध क्षीरसागर, श्री. अभिजित कार्ले, श्री. अमोल गायकवाड यांनी केल्याचे डॉ. अन्नदाते नमूद करतात. विद्यार्थिप्रिय लेखक डॉ. शशिकांत अन्नदाते व स्वाती शेटे यांनी साकारलेला सदरचा संदर्भ ग्रंथ निश्चितच आपणास CTET परीक्षेच्या यशो–शिखरापर्यंत घेऊन जाईल, असा विश्वास वाटतो.

यशोदायी शुभेच्छांसह !!

आपला,

व्ही. एस. क्षीरसागर

(के' सागर)

अनुक्रमणिका

विभाग पहिला :
मराठी भाषा विकासाचे अध्यापनशास्त्र

१. भाषा अध्ययन व संपादन/अर्जन (Language Learning and Acquisition) ९
- भाषेचा अर्थ (Meaning of Language)
- भाषेच्या व्याख्या (Definition of Language)
- भाषेची वैशिष्ट्ये व स्वरूप
- संवाद व भाषा यांचा परस्परसंबंध
- बालक भाषा कशी शिकते?
- बालके गर्भातच अध्ययनाला सुरुवात करतात
- भाषा अध्ययन व भाषा संपादन / अर्जन (Language Learning and Acquisition)
- भाषा अर्जन/भाषा संपादन/भाषा आत्मसात करणे/ भाषा प्राप्त करणे (Acquisition of Language)
- भाषा संपादनाची वैशिष्ट्ये (Features)
- भाषा संपादनाचे साधन (Sources)
- भाषा अर्जनाचे स्वरूप
- परिणामकारक भाषा विकासासाठी आवश्यक क्षमता
- भाषा विकासाचे स्वरूप
- भाषा बोलायला शिकणे यातील नेमित कार्ये (Tasks in learning to speak)
- भाषा विकासातील पायऱ्या/टप्पे (Steps in language development)
- बालपणातील सर्वसाधारण संभाषणातील अडथळे
- भाषा विकासावर परिणाम करणारे घटक (Factors affecting language development)
- बालकांच्या भाषा विकासाचे स्वरूप
- शालापूर्व अवस्थेतील भाषाविकास (Language development during preschool years)
- शालापूर्व अवस्थेतील भाषा विकासाच्या पायऱ्या (Steps in Language Development in Preschool Years)
- बोधात्मक व भाषाविकासासाठी उद्दीपनाचे महत्त्व (Importance of stimulation in cognitive and language development)
- भाषाविकास समृद्ध करण्यासाठी कृती (Activities to Enhance Language Development)

२. पियाजे, व्यागोत्स्की, स्किनर, नॉम चोम्स्की, जिम कमिन्स आदींचे भाषा विकास सिद्धान्त २२

जीन पियाजे (१८९६–१९८०)
- बोधात्मक विकासाची उपपत्ती
- पियाजेच्या उपपत्तीचे शैक्षणिक महत्त्व

लेव्ह व्यागोत्स्की (१८९६–१९३५)
- लेव्ह व्यागोत्स्कीचे प्रमुख विचार

बी. एफ. स्किनर

नॉम चॉम्स्की

जिम कमिन्स

३. भाषा अध्यापनाची तत्त्वे, अध्यापनाच्या पद्धती व अध्यापन सूत्रे २५
- भाषा अध्यापनाची किंवा शिकविण्याची तत्त्वे
- अध्यापन पद्धती
- अध्यापनाच्या विविध पद्धती
- अध्यापनाची सूत्रे
- मराठी काव्याचे अध्यापन
- कविता म्हणजे काय?
- काव्याची अंगे
- गद्य व पद्य यांतील फरक
- काव्य अध्यापनाचा दृष्टिकोन पूर्वीचा व आधुनिक
- काव्य अध्यापनाची उद्दिष्टे
- काव्य अध्यापनाचे महत्त्व
- काव्य अध्यापनाच्या पद्धती

४. श्रवणाची व भाषणाची भाषेच्या कार्यातील भूमिका — ३८
- संप्रेषणाचे प्रकार

५. भाषा अध्ययनात व्याकरणाची भूमिका (Role of Grammar in Language Learning) — ४६
- भाषेतील व्याकरणाचे अध्ययन–अध्यापनातील स्वरूप
- भाषा अध्यापनात व्याकरणाचे महत्त्व
- व्याकरण अध्यापनाचे उद्देश
- व्याकरणाचे द्वीविध स्वरूप
- व्याकरण अध्यापनाच्या प्रमुख पद्धती
- व्याकरण अध्यापनाच्या आधुनिक पद्धती

६. बहुभाषिक वर्गात भाषा अध्यापनातील आव्हाने (Challenges of teaching language in a diverse classroom) — ५०
- जागतिक स्तरावरील संशोधने
- बहुभाषिक वर्ग भाषा अध्यापनातील आव्हाने व समस्या
- शिक्षकांनी मुलांची भाषा का शिकावी ?
- बहुभाषिक विद्यार्थ्यांच्या मूलभूत भाषिक कौशल्यांचा विकास
- बहुभाषिक वर्गाला अध्यापन करताना आवश्यक पूर्वतयारी
- बहुभाषिक विद्यार्थ्यांसाठी पाठ्यपुस्तके
- वर्गात भाषासमृद्ध वातावरण कसे निर्माण करावे ?
- मराठीपेक्षा वेगळी मातृभाषा असणाऱ्या मुलांच्या भाषा शिक्षणाची पूर्वतयारी
- बहुभाषिक वर्गातील बालकांचे मूल्यमापन

७. भाषिक अडथळे, त्रुटी आणि अध्ययन अकार्यक्षमता (Language difficulties, errors and disorders) — ५५
- भाषिक अडथळे (Barriers)
- भाषिक त्रुटी (Errors)
- भाषादोष काय आहेत ? (What are Speech-defects?)
- अध्ययन अकार्यक्षमतेचे प्रकार
- अध्ययन अकार्यक्षमता स्वरूप व विवेचन

८. भाषिक कौशल्ये (Language Skills) — ५९

९. शैक्षणिक मूल्यमापन — ६५
- शैक्षणिक मूल्यमापन
- मूल्यमापनाचे प्रकार
- मूल्यमापन साधनांचे निकष
- मूल्यमापनाची साधने
- मूल्यमापनाचा नवीन दृष्टिकोन
- अध्यापन नियोजन
- मूल्यमापन प्रणालीतील नवीन विचारप्रवाह (Innovation in Evaluation System)
- सातत्यपूर्ण सर्वंकष मूल्यमापन (Continuous Comprehensive Evaluation-CCE)

१०. अध्ययन–अध्यापनाची साधने, पाठ्यपुस्तक व भाषा प्रयोगशाळा (Teaching learning Materials, Textbook and Language Lab.) — ७५
- दृक–श्राव्य साधने
- अध्ययन अनुभव शंकू
- भाषा अध्यापनात शैक्षणिक साहित्य वापराचे फायदे किंवा महत्त्व
- भाषा विषयाचे पाठ्यपुस्तक
- भाषा प्रयोगशाळा
- भाषा प्रयोगशाळेतील साहित्य व प्रशिक्षणाचे स्वरूप
- भाषा प्रयोगशाळेचे फायदे

११. नैदानिक चाचणी व उपचारात्मक अध्यापन (Diagnostic Test and Remedial Teaching) — ७९
- नैदानिक कसोटीची व्याख्या
- नैदानिक कसोटीचे महत्त्व
- नैदानिक व प्रावीण्य चाचण्री (Diagnostic Test & Achievement Test) यांतील फरक
- उपचारात्मक अध्यापनाची संकल्पना
- उपचारात्मक अध्यापनाची प्रमुख तत्त्वे
- नैदानिक व उपचारात्मक अध्यापनाच्या पायऱ्या

विभाग दुसरा :
CTET मराठी अध्यापनशास्त्र
५० प्रश्नपत्रिका – स्पष्टीकरणांसह

CTET मराठी अध्यापनशास्त्र मागील ५० प्रश्नपत्रिका निवडक स्पष्टीकरणांसह	८२
१. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा १	८२
२. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा २	८३
३. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा १	८५
४. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा २	८७
५. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा १	८९
६. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा २	९०
७. CTET जुलै, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा १	९२
८. CTET जुलै, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा २	९३
९. CTET जुलै, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा १	९५
१०. CTET जुलै, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा २	९६
११. CTET जानेवारी, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा १	९८
१२. CTET जानेवारी, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा २	१००
१३. CTET जानेवारी, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा १	१०१
१४. CTET जानेवारी, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा २	१०३
१५. CTET ऑगस्ट, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा १	१०५
१६. CTET ऑगस्ट, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा २	१०७
१७. CTET ऑगस्ट, २०२३ पेपर २ मराठी भाषा १	१०८
१८. CTET ऑगस्ट, २०२३ पेपर २ मराठी भाषा २	११०
१९. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा १	११२
२०. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा २	११३
२१. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर २ मराठी भाषा १	११५
२२. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर २ मराठी भाषा २	११६
२३. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा २	११८
२४. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा १	११९
२५. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर २ मराठी भाषा २	१२१
२६. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर २ मराठी भाषा १	१२२
२७. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा २	१२४
२८. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा १	१२५
२९. CTET जानेवारी, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा २	१२७
३०. CTET फेब्रुवारी, २०२३ पेपर २ मराठी भाषा १	१२८
३१. CTET फेब्रुवारी, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा २	१३०
३२. CTET फेब्रुवारी, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा १	१३१

३३. CTET जानेवारी, २०२१ पेपर १ मराठी भाषा १	१३३
३४. CTET जानेवारी, २०२१ पेपर १ मराठी भाषा २	१३४
३५. CTET जानेवारी, २०२१ पेपर २ मराठी भाषा १	१३६
३६. CTET जानेवारी, २०२१ पेपर २ मराठी भाषा २	१३७
३७. CTET डिसेंबर, २०१९ पेपर १ मराठी भाषा १	१३८
३८. CTET डिसेंबर, २०१९ पेपर १ मराठी भाषा २	१४०
३९. CTET डिसेंबर, २०१९ पेपर २ मराठी भाषा १	१४१
४०. CTET डिसेंबर, २०१९ पेपर २ मराठी भाषा २	१४३
४१. CTET जुलै, २०१९ पेपर २ मराठी भाषा १	१४४
४२. CTET जुलै, २०१९ पेपर २ मराठी भाषा २	१४६
४३. CTET डिसेंबर, २०१८ पेपर १ मराठी भाषा १	१४७
४४. CTET डिसेंबर, २०१८ पेपर १ मराठी भाषा २	१४९
४५. CTET डिसेंबर, २०१८ पेपर २ मराठी भाषा १	१५०
४६. CTET डिसेंबर, २०१८ पेपर २ मराठी भाषा २	१५१
४७. CTET डिसेंबर, २०१४ पेपर १ मराठी भाषा १	१५२
४८. CTET डिसेंबर, २०१४ पेपर १ मराठी भाषा २	१५४
४९. CTET डिसेंबर, २०१३ पेपर १ मराठी भाषा १	१५६
५०. CTET डिसेंबर, २०१३ पेपर १ मराठी भाषा २	१५७
■ प्रश्न क्रमांक १ ते ७५० ची स्पष्टीकरणे	१५९

विभाग तिसरा : CTET आकलनपर उतारे मार्गदर्शन

CTET मराठी भाषा आकलनपर उतारे कसे सोडवावेत?	१९७
■ आकलनाचा अर्थ व व्याख्या	
■ CTET मराठी भाषा आकलनासाठी आवश्यक कौशल्ये	
■ CTET मराठी भाषा परीक्षेमध्ये आकलन–विषयक उतारे कसे सोडवाल?	
■ उतारा प्रथम वाचावा की प्रश्न?	
■ CTET मराठी भाषा आकलनविषयक उतारे सोडविण्यासाठी महत्त्वपूर्ण बाबी	

विभाग चौथा : CTET परीक्षेतील आकलनपर उतारे

CTET मराठी भाषा मागील प्रश्नपत्रिकांतील ५२ आकलनपर उतारे यांवरील ३९० प्रश्न स्पष्टीकरणांसह	२००
१. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा १	२००
२. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा २	२०२
३. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा १	२०६
४. CTET डिसेंबर, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा २	२०९
५. CTET जुलै, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा १	२१२
६. CTET जुलै, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा २	२१५
७. CTET जुलै, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा १	२१८
८. CTET जुलै, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा २	२२१

९. CTET जुलै, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा १	२२४
१०. CTET जानेवारी, २०२४ पेपर १ मराठी भाषा २	२२८
११. CTET जानेवारी, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा १	२३१
१२. CTET जानेवारी, २०२४ पेपर २ मराठी भाषा २	२३३
१३. CTET ऑगस्ट, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा १	२३७
१४. CTET ऑगस्ट, २०२३ पेपर १ मराठी भाषा २	२४०
१५. CTET ऑगस्ट, २०२३ पेपर २ मराठी भाषा २	२४३
१६. CTET ऑगस्ट, २०२३ पेपर २ मराठी भाषा २	२४६
१७. CTET जानेवारी, २०२१ पेपर १ मराठी भाषा १	२५०
१८. CTET जानेवारी, २०२१ पेपर १ मराठी भाषा २	२५२
१९. CTET जानेवारी, २०२१ पेपर २ मराठी भाषा १	२५६
२०. CTET जानेवारी, २०२१ पेपर २ मराठी भाषा २	२५८
२१. CTET डिसेंबर, २०१९ पेपर १ मराठी भाषा १	२६१
२२. CTET डिसेंबर, २०१९ पेपर १ मराठी भाषा २	२६४
२३. CTET डिसेंबर, २०१९ पेपर २ मराठी भाषा १	२६८
२४. CTET डिसेंबर, २०१९ पेपर २ मराठी भाषा २	२७०
२५. CTET डिसेंबर, २०१४ पेपर १ मराठी भाषा १	२७३
२६. CTET डिसेंबर, २०१४ पेपर १ मराठी भाषा २	२७६

आपल्या परीक्षेच्या अधिक व परिपूर्ण तयारीसाठी अभ्यासा—